

Andet Afsnit.

Universitetets, Kommunitetets og den polytekniske Lærestalts økonomiske Anliggender.

A. Almindelige Bestemmelser og Forhandlinger samt Afgjørelser af enkelte Tilfælde.

Universitetets Almanakprivilegium.

Under 7de November 1888 meddelte Almanakkens Redaktør, Observator Pechüle, at han i den islandske Almanak for 1889, der var udkommen anonymt, havde fundet følgende Rettelser at gjøre: 1) Nymaane indtræffer ikke den 30te Januar 7.42' Form., men den 31te Januar 7.42' Form.; 2) fardagr i Kaupmannahöfn er ikke den 16de, men den 25de April; 3) 26de September bør tilføjes: (Pr. Christian) Kristjan pr.; 4) 15de Oktober bør tilføjes: fardagr i Kaupmannahöfn. Ved Skrivelse af 9de November 1888 gav Konsistorium Landshøvdingen paa Island Meddelelse om fornævnte Rettelser.

— I Skrivelse af 10de April 1889 til Konsistorium foreslog Redaktøren af Almanakken, Observator Pechüle, at der i Skrive- og Rejsekalenderen optoges nogle meteorologiske Data, der ville blive meddelte af Bestyreren for meteorologisk Institut, nemlig: 1) Middeltemperaturen for Kjøbenhavn og Tarm i Jylland for hvert Femdøgn og 2) Meddelelser om Nedbørens Fordeling over Landet samt om Aarstidernes Middeltemperatur paa forskellige Stationer i Kongeriget og Bilandene; hvorhos Observator meddelte, at der til Optagelse endvidere af fornævnte Bestyrer var givet Udsigt til at faae magnetiske Data og nøjagtigere Tabeller over Ebbe og Flod, naar disse om et Par Aar forelaa færdige. Konsistorium meddelte under 6te Maj s. A. Samtykke til Optagelsen af fornævnte meteorologiske og magnetiske Data samt Tabeller over Ebbe og Flod, hvorhos Observator Pechüle blev anmodet om at foranstalte optaget Bemærkning om Magnetens Deklination.

— I Skrivelse af 15de December 1888 indberettede Almanakkomiteen til Konsistorium, at der fra Kunsthandler E. Bojesen den 14de s. M. var blevet afgivet i Kvæsturen til Stempling et Antal af 1000 Exemplarer af en vedlagt Kalender for 1889 Da det ved det foretagne Gjennemsyn af denne Kalender

fandtes, at der istedenfor Prædiketexterne var trykt Bemærkninger, hvoraf endog nogle temmelig anstødelige, blev det meddelt Kunsthandler Bojesen, at han maatte henvende sig til Kvæstor for at erholde en Afgjørelse om Tilladelse til Kalenderens Udgivelse. Efterat han derefter havde givet Møde paa Kvæsturen og forelagt Kvæstor et Exemplar af Kalenderen, betydede Kvæstor ham strax, at de anførte Bemærkninger paa ingen Maade kunde tilstedes, og han erklærede sig ogsaa rede til at udelade dem. Med Hensyn til de paa Bagsiden trykte Kalendere for 1888 oplyste han, at Meningen var, paa disse Sider at fremstille, hvorledes en Illustrator havde tegnet Randtegninger til Oplysning om de i Aarets Løb indtrufne Begivenheder. Han bemærkede derhos, at i Kalenderen for 1888 vare Dagene trykte saaledes, at den 1ste Januar dér begyndte med en Lørdag istedenfor en Søndag og at den som Følge deraf ikke stemmede med de virkelige Forhold. Til yderligere Oplysning om Beskaffenheden af ovennævnte Randtegninger, havde Kunsthandler Bojesen senere afgivet den vedlagte Kalender, hvori nu de istedenfor Evangelierne optagne Bemærkninger vare udeladte. Blandt disse Randtegninger fandtes imidlertid nogle, som vare af meget personlig Natur, f. Ex. om Kejseren af Tydskland og Kongen af Sverige og Norge, ligesom de i det Hele vare af den Beskaffenhed, at de formentlig ikke burde findes paa en Kalender, til hvis Udgivelse Universitetet gav Tilladelse, selv om de, som i nærværende Tilfælde, ikke fandtes i selve Kalenderen for 1889, men i en bag paa Kalenderen trykt urigtig Dagsfortegnelse. Almanakkomiteen indstillede derfor, at det maatte tilkjendegives Kunsthandler Bojesen, at der ikke kunde meddeles ham Tilladelse til Udgivelsen af den af ham indsendte Kalender for 1889 med den bag paa samme trykte Dagsfortegnelse for 1888 med Bemærkninger og Tegninger. I Skrivelse af 17de December 1888 bifaldt Konsistorium Komiteens Indstilling.

— I Henhold til Almanakkomiteens Indstilling af 21de Januar 1889 bevilgede Konsistorium under 12te Februar s. A., at den her i Staden værende Afdeling af »Frelsens Hær« i en for Aaret 1889 trykt Nytaarshilsen maatte optage en Dagfortegnelse for samme Aar, mod at der til Universitetet betaltes den sædvanlige Afgift af 4 Øre pr. Exemplar.

— Ved Skrivelse af 2den Maj 1889 fremsendte Konsistorium til Kirke- og Undervisningsministeriet et Andragende, hvori Landstingsmand, Redaktør Konrad Jørgensen som Hovedkommissionær for Foreningen »Venstres Organisation i Danmark« anholdt om Tilladelse til at trykke og udgive en Almanak for Aaret 1890 under Navn af »Venstres Almanak for 1890, udgiven af Venstres Organisation.«

I den medfulgte, af Almanakkomiteens ene Medlem, Universitetets Kvæstor, under dens andet Medlem, Professor Thieles Sygdom afgivne Erklæring bemærkedes, at den paatænkte Almanak bar et politisk Partimærke paa sit Titelblad, men mod det indsendte Manuskript vilde næppe med Grund kunne gjøres gjældende, at det paa utilstødelig Maade førte Partiopfattelser frem, og navnlig maatte det vistnok erkjendes, at en Afhandling om Valgene til den grundlovgivende Rigsdag — i hvilken Afhandling man vel nærmest skulde antage at finde et Udtryk for den paa Titelbladet fremtrædende Partitagen — var holdt fuldkomment objektivt. En Dom i foranførte Henseende turde Kvæstor imidlertid ikke tiltage sig, og i det Hele at dømme om den paatænkte Almanaks

Indhold vilde det iøvrigt for Tiden ikke engang være muligt, da en Del af Manuskriptet, saaledes en paatænkt Levnedsskildring af C. Alberti, endnu ikke var indsendt af Udgiveren. Saaledes som Sagen altsaa forelaa, skulde Kvæstor indskrænke sig til følgende Bemærkninger. Det burde vistnok undgaaes, at Almanakbestyrelsen kom ind paa, hvad man kunde kalde en censurerende Virksomhed, og at den ved at nægte Udgivelsen af en Almanak med Text af en bestemt politisk Partifarve paadrog Universitetets Almanakprivilegium Uvillie. Det vilde imidlertid sikkert erkjendes, at, naar først Begyndelsen med Udgivelsen af en politisk Parti-Almanak var indtraadt, og Modpartier, som billigt var, fik samme Adgang til gennem Almanaklæsning at udbrede deres Anskuelser, vilde der uundgaaeligt indtræde en Almanak-Polemik, der netop tvang Almanakbestyrelsen ind paa en censurerende Virksomhed, medmindre den vilde forholde sig aldeles ligegyldig overfor Indholdet af de Almanakker, der dog traadte frem for Offentligheden som udgivne med Universitetets Tilladelse. Hvilken Stilling Almanakbestyrelsen nu end under en saadan Situation maatte vælge, vilde Benyttelsen af Almanakken til politiske Partiformaal — en Benyttelse, der vilde ligge dens egentlige Indhold saa fjernt som vel muligt — bringe Almanakprivilegiet i en Miskredit, som ikke vilde kunne indtræde, fordi Almanakbestyrelsen strax ved Begyndelsen modsatte sig Almanakkens Inddragelse under de politiske Partiers Kampplads. Kvæstor tilraadede derfor, at Konsistorium vilde indstille, at den ansøgte Tilladelse nægtedes.

Konsistorium bemærkede, at det ikke skjønnede rettere, end at det vilde være alt andet end heldigt, om det tillodes, at der udgaves Almanakker, der benyttedes i politiske Partiformaals Tjeneste. Konsistorium havde vel overvejet, om det ikke maatte være muligt at indtage det Standpunkt overfor det foreliggende Spørgsmaal, at man fuldstændig bortsaa fra Titel og Indhold og kun paasaa, at Universitetet fik den det tilkommende Afgift. Men det formentes dog, at denne passive Holdning ikke vilde være mulig i Længden. Da Universitetet ved at tillade Almanakkens Udgivelse paadrog sig et vist Ansvar for den, kunde det ikke stille sig fuldstændig ligegyldig overfor Spørgsmaalet om dens Form og Indhold. Derfor kunde en censurerende Virksomhed i saa Henseende ikke undgaaes, hvilket Erfaringen allerede ved forskellige Lejligheder havde vist, og denne Virksomhed vilde da blive saa meget vanskeligere, naar man ikke som Rettesnor for den opstillede almindelige Principer, men traf Afgjørelsen i hvert enkelt Tilfælde efter et mere eller mindre vilkaarligt Skjøn. Det vilde da ikke kunne undgaaes, at det ene eller det andet Parti vilde finde sig brøsthølden og anke over Partiskhed, fordi man havde givet Tilladelse i et Tilfælde og nægtet den i et andet. Det ene rigtige og holdbare Standpunkt vilde derfor formentlig være, at man fastholdt, at en Bog som Almanakken ikke burde benyttes i noget politisk Partiformaals Tjeneste, men holdes udenfor Partikampe, og at derfor ingen Udgave af den i Titel eller Indhold burde fremtræde med noget partipolitisk Præg. Da dette var Tilfældet med den indsendte Udgave, idet den ved sin Titel forkyndte sig som et politisk Partiskrift, maatte Konsistorium allerede af den Grund indstille, at Tilladelsen ikke gaves.

I Skrivelse af 20de Maj 1889 tilskrev Ministeriet Konsistorium, at det maatte være enigt i, at Universitetet ikke burde yde sin Medvirkning til Udgivelsen af nogen Almanak, der tilkjendegav sig som et Partiskrift i det ene

eller det andet politiske Øjemeds Tjeneste, og da dette ifølge den omhandlede Almanaks Titel utvetydigt var Tilfældet med denne, bifaldt Ministeriet, at den ansøgte Tilladelse til dens Udgivelse nægtedes.

— I den under 5te November 1853 mellem Kvæstor paa Universitetets Vegne og Etatsraad, Universitetsboghandler Hegel oprettede Kontrakt angaaende Forhandlingen af Almanakken, jfr. Lindes Meddelelser for 1849—56 S. 912—13, var bestemt, at denne Kontrakt vedvarede, saafremt den punktlig opfyldtes, indtil Opsigelse fra en af Siderne fandt Sted, hvilket maatte ske til en 31te December med 14 Aars Varsel forud, dog saaledes at Forhandlingen af Almanakken for det Aar, i hvilket Opsigelse skete, vedblev paa indbemeldte Vilkaar, indtil endelig Afregning til den i Kontrakten fastsatte Tid kunde finde Sted. I Skrivelse af 11te September 1888 indberettede Almanakkomiteen til Konsistorium, at, efterat Etatsraad Hegel den 27de December 1887 var afgaaet ved Døden, havde den Gyldendalske Boghandel fremdeles besørget Almanakkens Forhandling; men det forekom nu Komiteen, da Opsigelse første Gang efter Etatsraad Hegels Død kunde finde Sted, at der kunde være grundet Anledning til at tage det hele Kontraktsforhold under Overvejelse — særlig med Hensyn til de med Universitetets Tilladelse udgivne Almanakker, som vare gaaede ind under Kontraktens Bestemmelser for de af Universitetet selv udgivne Almanakker, men først i Tiden efter Kontraktens Afslutning havde erholdt deres nuværende Talrighed. Komiteen indstillede derfor, at det, for at der kunde have frie Hænder til en Omordning af de bestaaende Regler for Almanakkens Forhandling, af Konsistorium maatte blive paalagt Kvæstor inden 1ste Oktober 1888 at opsigte det fornævnte Kontraktsforhold til at ophøre med den 31te December 1888. Konsistorium meddelte under 14de September 1888 Kvæstor fornævnte Bemyndigelse, hvorefter Opsigelse blev tilstillet den Gyldendalske Boghandel. Da en ny Ordning paa Grund af forskellige Omstændigheder endnu ikke har kunnet træffes, har den Gyldendalske Boghandel fremdeles besørget Forhandlingen af Almanakken.

— Under 26de Februar 1889 modtog Konsistorium fra Kirke- og Undervisningsministeriet et Andragende, hvori Fru Frederikke Flinch, født Boje, hvis Mand, den tidligere Udgiver af Flinchs Almanak, Literat Alfr. Flinch, opholdt sig i Amerika, anholdt om en Understøttelse paa mindst 2000 Kr. til Hjælp til sine Børns Opdragelse. I den fra Almanakkomiteen indhentede Erklæring oplystes det, at Xylograf A. Flinch første Gang for Aaret 1843 havde begyndt at optage Universitetets Almanak i en af ham udgiven Huskalender, og at der fra 1843 til 1877, da Sønnen, Literat Alfr. Flinch, solgte Almanakken, ialt i Stempelafgift af denne Almanak til Universitetet var indbetalt et Beløb af omtrent 160000 Kr. Da Xylograf Flinchs Enke var afgaaet ved Døden, forelaa der alene det af Fru F. Flinch forebragte Spørgsmaal om Hjælp til hendes Børns Opdragelse. Af de i hendes Ægteskab med Literat Alfr. Flinch fødte Børn vare 4 Døtre levende, hvoraf en, der allerede i September 1887 var fyldt 18 Aar, søgte sit Udkomme i Amerika og en var adopteret af en Slægtning, fra hvis Side intet Bidrag ønskedes til hendes Underhold. De to tilbageværende Døtre var fødte i November 1871 og Maj 1879. Under de foreliggende Omstændigheder mente Almanakkomiteen, at der var Grund for Universitetet til at understøtte Xylograf A. Flinchs umyndige og trængende Sønnedøtre, men dog

saaledes, at dette ikke burde ske ved Udbetaling af en Kapital, men paa den Maade, at der under den sædvanlige Forudsætning for Understøttelser, nemlig at den Paagjældende har Ophold her i Landet, burde søges tillagt hver af Xylograf A. Flinchs Sønnedøtre, Ingeborg og Yvonne Flinch, en Understøttelse af 200 Kr. aarlig til deres fyldte 18de Aar, fra 1ste April 1888 at regne. Konsistorium tiltraadte i Skrivelse af 14de Marts 1889 Almanakkomiteens Indstilling, hvorefter der ved Behandlingen af Forslaget om Tillægsbevilling for 1888—89 blev stillet Forslag herom. Da dette Forslag ikke kom til Forhandling i Landstinget, blev der ved Ministeriets Skrivelse af 27de April 1889 meddelt Tilladelse til, at Understøttelserne udbetaltes paa forventet Tillægsbevilling for 1889—90, fra 1ste April 1888 at regne. Da det senere oplystes, at Ingeborg Flinch var født i November 1870, udbetaltes Understøttelsen til hende kun til November 1888 inkl.

B. Enkelte Foranstaltninger.

1. Universitetsbygningens Forskjønnelse.

I Univ. Aarb. f. 1884—85 S. 253—55 er meddelt de Forhandlinger, der i 1883 og 1884 førtes angaaende Fuldstændiggjørelsen af Dekorationen i Universitetets Festsal og som førte til, at der, efterat Sagen havde været forelagt Rigsdagen, paa Kirke- og Undervisningsministeriets Budget for 1887—88 blev optaget et Beløb af 11000 Kr., nemlig 9000 Kr. til Udførelsen af et Maleri og 2000 Kr. til Konkurrencen om et Maleri.

Etatsraad C. Bloch havde, som l. c. meddelt, paataget sig at udføre Maleriet »Biskop Brochmand, der under et Besøg af Frederik III. i hans Hjem anbefaler den unge Schumacher til denne.« Dette Maleri blev udført i Sommeren 1888 og afleveret i September s. A. Det til Udførelsen for Finansaaret 1887—88 bevilgede Beløb blev udbetalt paa forventet Tillægsbevilling for Finansaaret 1888—89.

Under 18de April 1887 meddelte Ministeriet Konsistorium, at der ikke havdes Noget at erindre mod det af Konsistorium i 1884 fremsendte Forslag til Indbydelse til en Konkurrence om Udførelsen af et Maleri i Festsalen, og udbad sig Oplysning om, hvorledes Bedømmelseskomiteen tænkte sammensat. Konsistorium tilskrev derefter under 23de Maj s. A. Ministeriet, at Konsistorium efter Samraad med det i sin Tid nedsatte Udvalg havde tænkt sig Komiteen sammensat af 5 Medlemmer, hvortil Konsistorium, under Forudsætning af at Kirke- og Undervisningsministeren vilde indtræde som Formand i Komiteen, foreslog Kunstnerne, Etatsraad C. Bloch og Professor Vermehren, samt Universitetslærerne, Professor, Dr. phil. Ussing og Docent, Dr. phil. Jul. Lange. Konsistorium tilføjede, at det Billede, som formentes først at maatte ønskes udført og som altsaa skulde være Gjenstand for den første Konkurrence, var: »Et Optrin af de københavnske Studenter og Professorers Deltagelse i Hovedstadens Forsvar under Belejringen 1658—59.« Ministeriet bifaldt i Skrivelse af 6te Juni 1887 denne Sammensætning af Bedømmelseskomiteen, hvorefter der